ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה כ.

אלא אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללינן משום [א]דמצוה לקדש על הראייה איכא דאמרי א"ר נחמן אף אנן נמי תנינא על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי אי אמרת בשלמא לעולם חסר משום הכי מחללינן דמצוה לקדש על הראייה אלא אי אמרת זמנין מלא זמנין חסר אמאי מחללינן נעבריה האידנא ונקדשיה למחר אי דאקלע יום שלשים בשבת ה"נ הכא במאי עסקינן דאקלע יום שלשים ואחד בשבת דמצוה לקדש על הראייה מתיב רב כהנא [ב]כשהמקדש קיים מחללין אף על כולן מפני תקנת הקרבן מדכולהו לאו משום דמצוה לקדש על הראייה ניסן ותשרי נמי לאו משום דמצוה לקדש על הראייה אי אמרת בשלמא זמנין מלא זמנין חסר משום הכי מחללינן אלא אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללינן תיובתא כי אתא עולא אמר עברוה לאלול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדינן בהדייהו מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא מאי בינייהו איכא בינייהו יוה"כ שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום מתיא מעברינן ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא לאורתא טרה ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא בינייהו יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא מעברינן ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר שמואל [ג]יכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש לצורך ת"ל [ד]החדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר [ה]רבא לא קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי [ו]מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הוו יודעין שכל ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא דתניא [ז]אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי מנהרדעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"ט

מאי טיבותא (עבדינן). שמעבריס אלול דמוטב שלא יעברו כדי שלא יהא תרי יומין מספק:

בין מלפניה בין מלאחריה. רגילו תם לא גרס מלפניה דאם תל דאם השנה וסוכות מלפניה מיפוק ליה משום מתיא דמקלע יום הכפורים באחד בשבת:

שלח ליה ר' יהודה נשיאה לרבי אמי. אין זה רבי יהודה נשיאה שהמיר הסמן בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לו. וסס) שהיה בימי רב ושמואל דההוא בנו של ר"ג בן רבי יהודה הנשיא והאי דהכא תלמידו של ר' יוחנן דהוה קייף לרב ושמואל[ח]:

הא בניסן ובתשרי. פי' בקונטרס שהמועדות תלויין בהן מקדשין לצורך בשאר ירחי לא וי"מ ליפכא: **ואם** היתה שנה מעוברת חמשה. בעברכין (דף ט:) פריך והא איכא יומא [ט]דתלתין שין משום דכל שנה עולפת ארבעה ימים שמונה שעות תמע"ו תלקים ואותן תלקים מצטרפין ליום שלם לסוף שלשים שנה ומשני משום דליתיה בכל שנה לא קתמיה:

גריך

[א] לקמן מא:, ג) [הלא"מ פ"ג דין ט"ו לקה"מ הטמיק אמר רב כו'], ג) [תוס' ערכין פ"ח ה"ד] לעיל ו: שבת פז: פוסה נד: ערכין ט:, ד) [ויקרא כג, ה) [עיין ש"ס דף מטו ד"ה קסלא], ו) ל"ל דשני דיומא דתלתין.

תורה אור השלם

1. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

שמות יב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מיכא דאמרי מי' קס"ד מיטל שבת משום מעוה: (ב) ד"ה נעבריה האידנא ביום שלשים זה:

מוסף רש"י

מפני תקנת הקרבן. שלא ל"ח שיקריב זמנו (לקמן כא:). אלא ד' ימים בלבד. ולפי רש"י ומוסף רש"ש לעיל ו ב.

רבינו חננאל

מדחנן וכשהמקדש קיים יוצאין אף על כולן מפני תקנת קרבן. מדכל החדשים כולן לאו משום דמצוה לקדש על הראיה. ניסן ותשרי נמי לאו משום דמצוה לקדש על הראיה. אלא משום תקנת הנעדודות. אי אמרת בשלמא זימנין מלא זימנין חסר. משום הכי מחללינן. אלא אי אמרת לעולם חסר [אמאי מחללינן] תיובתא. גמר לעדות רבי יהושע בן לוי דאמר לעולם שיני אדרים חסירין. הא מתניתין תיובתא עליה. ולא עמדה אלא עדות ר' סימאי משום חני זכריה ומלאכי. כי אתא עולא אמר עברוה לאלול. כלומר אעבורינ כפי [נ"א: לפין המסורת שהיתה ביד בית דין (לא היו מגלין אלא אותו לסומנין לעיין בדבר זה מפני שבית) ועיכרוה לאלול. ו]מפני (שקראו) [כה נקרא] סוד העבור. מפני שבית דין לא היו מגלין אותו אלא לסומנין לעיין בדבר זה. והיה אותה שנה יום שלשים לאלול יום הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה. וכיון שראה (שלא) [עולא] כי עיברו בית דין לאלול. נדמה לו שבית דין מעברין על צורך השעה. שלא יבא ראש שנה בערב שבת ולא (באמור) [באחד] בשבת. שלא לחבר שתי קדושות כאחד. מפני כבוד מתים. או כגון שמחת יום טוב בתענגג ירקות וכיוצא בהן. וחלילה לעבר אלא על המסורת שמסורה בידם ממשה רבינו. אבל מי שלא נתגלו [לו] העיקרים (מדומים) [מדמה] כי על כל צורך מעבדין. ועל זה אמר עולא אין שם צורך לדבר אלא משום ירקיא.

ורבי אחא אמר משום מיתיא. פיר' מאן דאמר משום מיתיא, דהיכא דאיקלע כ"ט באלול (ערב שבת) [בשבת]. חל ראש שנה להיות באחד בשבת. ואם חל כ"ט באלול יום חכישי. מיקלע ראש שנה בערב שבת. ולא יתכן שתי קדושות באחת. (עולא) [ר' אחא] אמר מעברין לאלול. חשב בדעתו משום מיתיא דלא איפרחתן. כלומר. אם ישאר המת שני ימים יפריחו [ט] וכן יום הכיפורים שחל להיות באחד בשבת אז בערב שבת כיוצא בו. אבל (אם) משום ירקיא לא מעברינן. איפשר בחמימי. פי' אע"ג דחיימין ירקיא. איפשר למיכל מיניהון. ריש אומרים למישלקינהו ולבשוליהו ולמישבקינהו בחמימי. דאכיל להן במוצאי

מסורת הש"ס

[ח] מדברי רבינו ז"ל אלו נראה דגרי אחרת היה לו גגמ' דלמ"ד משום ירקיא לא חיים משום מיתיא אלא ל"ע דהא כיוה"כ אי"ש בעממי.

עין משפט נר מצוה

קו א מי' פ"ח מהל' קידוש החדש הל' ח:
קו ב ג מי' פ"ג (ופ"ה) מהל' קידוש החדש הלכה טו טז יח יח:

רבינו חננאל (המשך)

יום הכפורים. ומאן דאמר משום ירקיא. אמר, מיתיא איפשר לקברם עממי. והן גרים. ודברים הללו שאמרו עולא ר' אחא, ראו לומר שעשו אותם בית דין סעד למסורת שבידם שבהן מעברין (כענייין) [כמו שאמרו] שעיקר עיבור השנה באביב. וחנינן אין מעברין השנה לא מפני גדיין ולא מפני טלאין ולא מפני גחלות שלא פירחו, אבל עושין אותן סעד לשנה. והמסמך על עיבור [הוא] האביב כדגרסינן דזמן אביבא לא מטא. ואקשינן עליהן אם נראה החודש בזמנו, והוא ליל ל'. מעברין ליה לאלול משום צורך שנתראה לבית דין לעבר, והתני רבה בר שמואל יכול כשם שמעברין את השנה לצורך. מפני האביב. כך מעברין את החודש לצורך, ת"ל החדש הזה לכם, כזה ראה וקדש. ופריק רבה אין מקדשין לצורך. אבל מעברין החדש לצורך. ותדרין להא דרבה בר שמואל הכי. יכול כשם שמעברין את השנה, על האביב, ואת החדש, לצורך השעה. כך מחסרין ומקדשין את החדש לצורך. ת"ל החודש הזה לכם. כזה ראה וקדש. וכי הא דאמר ר' יהושע בן לוי מאיימין עליהו כדי לחזור בהן ולא יתקיימו דבריהן ויעברוהו. אי אצטרך לבית דין. ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו. והוא ליל ל'. כלומר אין מאיימין אותן ואומרין להן הזהרו והעידו כי ההוא שנראה לכם בעין כיניתא. הלבנה היתה. ומקדשין אותו ביום שלשים אם הוצרכו בית דין לחסורי. אלא לא טרחינן עליהו כדי לקדשו בעת שלא נראה בזמנו. כלומר מעברין ולא מחסרין. ואקשינן לרבה איני והא שלח ליה ר' יהודה נשיאה לר' אמי. הוו יודעין שכל שנותיו של ר' יוחנן היה מלמדינו, מאיימין על העדים של חדש שלא נראה בזמנן לקדשו, שאע"פ שלא ראו בעליל אלא בעין כיניתא. יעידו כי ראינו. ופריק אביי ואמר הכי, הא דר' יהושע בן לוי קיימא בכל החדשים דזולתי ניסן ותשרי, ור' יוחנן קיימא בניסן ותשרי דזולתי שאר ירחי. ונתברר לנו דברי אביי כי כך הם כאשר פירשנו, מחלמוד ארץ ישראל דשקלי וטרי בהאי מילתא בתחלת פרק ראהו בית דין וכל ישראל ואסקינה הכי, ולא פליגי. מה דמר ר' זעירא בשם ר' יהושע בן לוי אין מעמעמין על שלא נראה לקדשו, בשאר ירחי, ומה דמר רבא מעמעמין על שלא נראה לקדשו, [נ]אין מעמעמין על שנראה לעברו, על ניסן ועל תשרי. רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרין היא, דלית ליה עבור בחדשין כלל. דתני אין בין ראש שנה לראש שנה ואין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה שנה מעוברת חמשה. פיר' אין בשנה לעולם אלא אחד מלא ואחד חסר, והן שנ"ד ימים, ויצאין הד' ישארו ד' ימים. ואם היא מעוברת, חדש העבור כ"ט ימים הוא, כ"ח ימים יוצאין הד' נשאר יום, הרי ה' ימים. רב דימי מתני איפכא, מאיימין על העדים של חדש שלא נראה בזמנו לקדשו, דאמרינן ההיא כיניתא שראיתם, לבנה הייתה. דלא מיתחזי כשיקרא, ואין מאיימין על העדים של חדש שנראה בזמנו לעברו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com